

Commissiesamenvatting deelrapport 'Overzicht van onderzoek naar georganiseerd sadistisch misbruik van minderjarigen'

In het deelrapport is het wetenschappelijk onderzoek beschreven dat het bestaan van georganiseerd sadistisch misbruik van minderjarigen onderschrijft. Publicaties die het bestaan in twijfel trekken worden in dit deelrapport buiten beschouwing gelaten. De informatie uit wetenschappelijke bronnen is in beperkte mate aanvullend op hetgeen door slachtoffers en therapeuten is verteld. Hieronder wordt een samenvatting gegeven van de bevindingen.

Het empirisch wetenschappelijke onderzoek dat georganiseerd sadistisch misbruik beschrijft, is beperkt. Het gaat om een klein aantal onderzoeken gecentreerd om een beperkt aantal onderzoekers. Bevindingen zijn gebaseerd op gegevens van in totaal enkele honderden meldingen van slachtoffers. Onduidelijk is of het om unieke meldingen gaat of dat dezelfde slachtoffers meerdere keren gemeld hebben. Daarnaast is er gebruik gemaakt van interviews met hulpverleners waardoor er aanvullende informatie is verkregen. De informatie van slachtoffers en therapeuten wordt niet ondersteund door andere bronnen. In de artikelen wordt regelmatig gebruik gemaakt van hetzelfde onderliggende materiaal (enquêtes/interviews) waardoor de bronnen waaruit wetenschappers putten, beperkt zijn.

Uit deze wetenschappelijke bronnen blijkt dat de definitie van georganiseerd sadistisch misbruik niet eenduidig wordt gehanteerd. Er lijkt wel consensus over het gegeven dat het om meerdere, samenwerkende daders moet gaan en (in het algemeen) om meerdere slachtoffers. De term ritueel (in combinatie met satanisch) wordt soms gebruikt als equivalent voor georganiseerd sadistisch misbruik, maar in een aantal onderzoeken naar georganiseerd misbruik komt de term ritueel in het geheel niet voor.

De omvang van georganiseerd sadistisch misbruik blijkt nauwelijks op een verantwoorde wetenschappelijke wijze te onderzoeken, maar wordt door de meeste onderzoekers als klein ingeschat. In de wetenschappelijke literatuur wordt het toepassen van extreem geweld met rituele kenmerken, het gebruik van *mind control* en het induceren van dissociatie vaak genoemd. Het misbruik begon vaak op zeer jonge leeftijd en de meeste slachtoffers zijn vrouwen. Slachtoffers hebben vaak te kampen met ernstige psychiatrische problematiek waarbij vaak de diagnose dissociatieve identiteitsstoornis (DIS) wordt genoemd. Ongunstige gezinsfactoren, waaronder verwaarlozing en misbruik binnen het gezin van oorsprong en het uitlenen van het slachtoffer aan anderen voor seksuele diensten, blijken vaak illustratief voor het ongunstige opvoedingsklimaat. Daders blijken zowel mannen als vrouwen en zijn meestal bekenden (familieleden) van het slachtoffer, aldus de wetenschappelijke literatuur. Ook worden regelmatig autoriteitsfiguren als daders genoemd. Ideologieën worden vaak ingezet om het seksuele geweld te rechtvaardigen. Veel ideologieën hebben een religieus karakter, echter ook andere ideologieën kunnen een rol spelen.

Het blijkt voor slachtoffers moeilijk om uit het netwerk te stappen. De angst voor repercussies is groot. Onderzoek verricht in Duitsland laat echter zien dat het meer dan de

helpt van de slachtoffers, naar eigen zeggen, lukt om zonder hulp het netwerk te verlaten. Professionele hulpverleners spelen een belangrijke rol in het onthullen van het misbruik door slachtoffers. Veel slachtoffers hebben een lange hulpverleningsgeschiedenis. Voor hulpverleners blijkt het vaak lastig om professionele grenzen te bewaken, zij raken te zeer betrokken bij cliënten en nemen bijvoorbeeld slachtoffers in huis. Melden bij de politie blijkt een moeizame aangelegenheid; naast de angst voor het netwerk speelt ook de angst mee niet geloofd te worden. Het gebrek aan concreet bewijs en incoherente verklaringen (door bijvoorbeeld de aanwezigheid van DIS) blijken factoren die belemmerend werken bij het doen van aangifte. Het gebrek aan vertrouwen in politiemedewerkers (die mogelijk onderdeel uitmaken van het netwerk) is ook opvallend. De angst bij slachtoffers om zich uit te spreken over het misbruik komt ook naar voren uit de media-analyse.

Het is voor deze onderzoekers niet na te gaan of degenen die zich in hun onderzoeken melden als slachtoffer van georganiseerd sadistisch misbruik dit ook werkelijk meegemaakt hebben. Verificatie of falsificatie, elementen die de basis vormen van goed wetenschappelijk onderzoek, zijn dus onmogelijk. Generaliseerbaarheid van bevindingen is eveneens niet mogelijk. Veel wetenschappers noemen ook dat complottheorieën over pedofiele satanische netwerken de geloofwaardigheid van slachtoffers aantasten en afleiden van het werkelijke probleem van georganiseerd sadistisch misbruik.

Onderzoekers geven zelf ook de beperkingen van hun onderzoeken aan. Zij geven bijvoorbeeld aan dat zij niet aan waarheidsvinding doen en dat het niet mogelijk is de accuraatheid van de uitspraken te verifiëren. Iedere conclusie op basis van de literatuur over georganiseerd sadistisch misbruik is, aldus deze wetenschappers, eerder tentatief dan definitief. Volgens hen bestaat de wetenschappelijke literatuur vooral uit commentaren en speculaties; ontbreken empirische analyses; dienen speculaties over ongewone karakteristieken, zoals rituele praktijken, niet benadrukt te worden; is een fenomeen als *mind control* moeilijk te verifiëren en zijn claims van internationale samenzweringen van ritueel misbruik speculatief (maar zijn er wel aanwijzingen voor netwerken die minderjarigen uitbuiten). Ook is er geen bewijs voor de validiteit van de data (maar is er wel sprake van congruente bevindingen); kan er sprake van omgekeerde causaliteit (in dat geval verklaart vroegkinderlijk georganiseerd sadistisch misbruik niet het ontstaan van DIS, maar zijn de meldingen over georganiseerd sadistisch misbruik een uitvloeisel van DIS). Door diverse wetenschappers wordt de vraag gesteld of, gezien de amnesie bij DIS-patiënten, retrospectieve zelfrapportage een geschikte methode voor onderzoek is en gesteld dat de bias, die ontstaat door retrospectieve zelfrapportage over lange tijd terug, het trekken van ferme conclusies belet.